

แนวคิดมนุษยนิยมกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน
ของคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย
Humanism and Fundamental Rights and Liberties
of Stateless People in Thailand

ละออ กู้แก้วเกษม

La-aw Kukaewkasem

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

พิรัชย์ เปรมศิรา

Phirat Premisira

มูลนิธิพันธกิจล่อว์

Legal Advocacy Walk Foundation

Corresponding Author, E-mail: lkukaewkasem@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดมนุษยนิยมและสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ภายใต้ระเบียบ กฎหมาย นโยบายเกี่ยวกับการจัดการปัญหาการไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าระเบียบ กฎหมาย นโยบายของรัฐที่ให้สถานะบุคคลและสิทธิขั้นพื้นฐานของคนในไทยนั้น รัฐจะจำแนกสถานะบุคคลของคนเป็นกลุ่ม ๆ และกำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานไว้กับสถานะของแต่ละคน โดยแต่ละคนมีสิทธิและเสรีภาพที่ไม่เหมือนกัน ในทฤษฎีมุษยนิยมกล่าวถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมศักยภาพ มีความสามารถในการพัฒนาการตนเอง และเชื่อว่ามนุษย์สามารถค้นพบความหมาย คุณค่า และเป้าหมายของชีวิตได้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยผ่านระบอบประชาธิปไตย หลักสิทธิมนุษยชน เสรีภาพ และความเท่าเทียมกัน โดยมนุษย์ทุกคนต้องได้รับปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในสิทธิขั้นพื้นฐาน ไม่ถูกเลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างในเชื้อชาติ สัญชาติ สีผิว เพศ รสนิยมทางเพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สถานะทางเศรษฐกิจ ชนิกาย ความพิการ สถานะสุขภาพ หรือสถานะอื่นๆ นี่คือการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เหตุฉะนั้นการไร้รัฐไร้สัญชาติ ที่รัฐยังไม่รับรอง จะเป็นเหตุ

แห่งการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงมีพึงได้มาตั้งแต่กำเนิดตามธรรมชาติไม่ได้ เพราะการมีสิทธิขั้นพื้นฐาน เป็นหลักประกันที่มนุษย์จะพัฒนาตนเอง การค้นพบคุณค่าในชีวิตตามหลักมนุษยนิยม รัฐจึงจำเป็นต้องรับรอง คุ้มครอง และส่งเสริมให้คนทุกคนได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานโดยไม่ผูกไว้กับการมีสัญชาติ หรือมีเงื่อนไขอื่นใด รวมทั้งทุกคนต้องเคารพในสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยไม่ละเมิดต่อกัน

คำสำคัญ : คนไร้รัฐไร้สัญชาติ, สิทธิขั้นพื้นฐาน, เสรีภาพ, สิทธิมนุษยชน, แนวคิดมนุษยนิยม

Abstract

This article aims to study the concept of Humanism and fundamental rights and liberties of stateless people according to the policies, laws and regulations of ending and protect the statelessness problem in Thailand. The study found that the policies Laws and regulations relating management and issuing the personal legal status and recognizing the fundamental rights of people in Thailand. Governments will classify and divide the personal legal status of people into groups and define the fundamental rights and liberty in accordance with their personal legal status. Therefore, people in Thailand, each group have different basic rights and freedoms. In humanist theory, human rights are said to be every human being is born with potential, have the ability to develop yourself. And humanist believes that, while humans alive, humans can discover the meaning, value, and purpose of life through believes in democracy system, human rights, liberties and Equality principle. Also, by all human beings must be treated equally in their fundamental rights. And human beings must not be discriminated against because of race, nationality, skin color, gender, sexual orientation, language, religion, political opinion, economic status, national origin, disability, health status, or other form of status. This is assured of human dignity for all. For this reason, statelessness that government has not recognized as a citizen yet. Government cannot use this reason to limiting or depriving the fundamental

rights from people. Because every human being has rights since from birth as natural rights. And having basic rights is an assurance that human beings can develop themselves and discover human being values and meaning according to humanism. Government is obligated to recognize, protect and enhance the enjoyment of fundamental rights for all without considering about statelessness group of people or any other conditions. Including, everyone must be respect in fundamental rights each other.

Keywords : stateless people, fundamental rights, liberties, human rights, humanism

บทนำ

สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน คือสิทธิมนุษยชน ที่ได้รับการยอมรับโดยประชาคมโลก ความเป็นสากลเป็นของมนุษย์ทุกคน ไม่สามารถถูกพรากไปจากมนุษย์ได้ และไม่สามารถแบ่งแยกได้ เพราะสิทธิทุกสิทธิล้วนเกี่ยวข้องกัน ไม่สามารถเลือกที่จะเคารพสิทธิใดสิทธิหนึ่งได้ แต่สิทธิทุกสิทธิต้องได้รับการเคารพอย่างเท่าเทียมกัน (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 2561 : ออนไลน์)

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสถิติสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ จำนวน 7 ฉบับ จากทั้งหมด 9 ฉบับ ได้แก่ 1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม 3) อนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ 4) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก 5) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ 6) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และ 7) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ รวมทั้งข้อตกลง หรือคำมั่นที่ประเทศไทยได้สัญญาในเวทีประชุมระดับโลกต่าง ๆ ทำให้ประเทศไทยมีพันธผูกพันในการปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และข้อตกลงต่าง ๆ นั้น ประเทศไทยจึงกำหนดเรื่องสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเป็นเรื่องสำคัญไว้ในรัฐธรรมนูญ และได้กำหนดให้การจัดการปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนเป็นนโยบายสำคัญและวาระแห่งชาติ และรัฐก็ได้จัดตั้งหน่วยงาน ขึ้นมาดูแลการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ รวมทั้งมีองค์กรภาคเอกชน ที่ร่วมขับเคลื่อนในการคุ้มครอง และดูแลเรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย แต่ในความเป็นจริง ก็พบว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ก็เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง คือมีการกระทำที่ริดลอนและกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะคนไร้รัฐไร้สัญชาติถูกการละเมิดสิทธิมนุษยชน สืบเนื่องจากคนไร้รัฐไร้สัญชาติไม่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมาย กฎหมายไม่ได้กำหนดให้คุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานให้คนไร้รัฐไร้สัญชาติเหมือนคนทั่วไป แต่กลับจำกัดและมีเงื่อนไขในการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ กล่าวคือ คนไร้รัฐไร้สัญชาติไม่มีสิทธิในการประกอบอาชีพ การทำงาน การมีใบขับขี่ การเลือกที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาลฟรี สวัสดิการทางสังคม เสรีภาพการเดินทาง เสรีภาพการแสดงออก เสรีภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เสรีภาพในการดูแลชุมชน และอื่น ๆ เพราะเขาไม่มีเอกสารแสดงตน และไม่มีสัญชาติ ทำให้คนไร้รัฐไร้สัญชาติถูกละเมิดในสิทธิและเสรีภาพ และไม่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงเป็นกลุ่มเปราะบางและเสี่ยงที่ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

เนื้อเรื่อง

สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศต่างๆ ตระหนักว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่สำคัญ จึงได้จัดตั้งองค์การสหประชาชาติที่จะมาดูแล คุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชาติ ให้ได้รับความเป็นธรรม อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน คือสิทธิมนุษยชนที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาแต่กำเนิด เป็นหลักสากล เป็นสิ่งที่ธรรมชาติมอบให้แก่มนุษย์ เป็นของทุกคน โดยไม่มีเงื่อนไข ไม่มีพรมแดน ทุกคนเป็นคนเหมือนกัน ไม่ว่าจะมีความเชื่อชาติ สัญชาติ ศาสนา หรืออยู่ที่ใดในโลกนี้ก็ตาม ทุกคนศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) หรือคุณค่าในตัวเองในฐานะเป็นมนุษย์ จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต และการพัฒนาตนเองของมนุษย์ ที่คนทุกคนพึงมีพึงได้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรมในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์

สิทธิมนุษยชน หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล บรรดาที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย หรือตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติ ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2560 สิทธิเสรีภาพ จึงเป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน ที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ซึ่งติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เรียกว่า “สิทธิธรรมชาติ” คือสิ่งที่ธรรมชาติมอบให้กับมนุษย์แต่ละคน เป็นสิทธิประจำตัว ไม่สามารถแยกออกจากแต่ละคนได้ อาทิเช่น สิทธิ

ในชีวิต สิทธิในร่างกาย สิทธิสัญชาติ สิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม สิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมาย เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในการเคลื่อนย้าย สิทธิดังกล่าวนี้มนุษย์แต่ละคนมีอยู่โดยไม่ขึ้นอยู่กับกฎหมาย หรืออำนาจของรัฐ หรือของใคร เพราะเป็นสิทธิที่ทุกคนมีอยู่ก่อนมีที่จะรัฐ หรือกฎหมาย และคำว่า “สิทธิและเสรีภาพ” ไม่ได้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่ความหมายคำว่า “สิทธิ” กับ “เสรีภาพ” นั้นมีความแตกต่างกัน ดังนี้

“สิทธิ” คือ ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองมิให้มีการละเมิด รวมทั้งบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย เช่น สิทธิในครอบครัว สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในการเลือกอาชีพ ถิ่นที่อยู่ การเดินทาง สิทธิในทรัพย์สิน เป็นต้น (วรพจน์ วิศรุตพิชญ, 21 : 2543) และตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554ได้ให้ความหมายคำว่า “สิทธิ” ไว้ว่า คือ อำนาจที่กฎหมายรับรองให้กระทำการใด ๆ โดยสุจริตได้อย่างอิสระ แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของผู้อื่น

ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” คือ อำนาจของแต่ละคน ที่จะกำหนดหรือตัดสินใจเลือกวิถีทางของตนเองตามใจปรารถนา กล่าวคือ ภาวะคนไม่ถูกใครครอบงำ หรือมีอิทธิพล หรือถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง ในสิ่งที่ตนเองประสงค์หรือไม่ประสงค์จะกระทำตามสิทธิที่แต่ละคนมี เสรีภาพ จึงเป็นอำนาจของบุคคล ที่มีอยู่เหนือตนเอง ที่จะเลือก หรือตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น เสรีภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเดินทาง การท่องเที่ยว การเลือกคู่ครอง การใช้ชีวิต เป็นต้น และตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายคำว่า “เสรีภาพ” ว่า คือ ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนา โดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา, ความมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

แนวคิดมนุษยนิยม

ในศตวรรษที่ 14-17 ยุคการฟื้นฟูศิลปวิทยาการจากกรีกและโรม โดยชาวยุโรปที่เป็นปัญญาชนและผู้มีฐานะได้สนับสนุนให้มีการศึกษาด้านศิลปวิทยาการ การคิดค้น การคิดค้น และการประดิษฐ์สิ่งใหม่ รวมทั้งได้รับความชาวกรีก จนสามารถประดิษฐ์เรือ เข็มทิศ แผนที่ กล้องส่องทางไกล ปืน กระสุนปืน และอื่น ๆ ทำให้มนุษย์มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากยิ่งขึ้น โดยเรียกแนวคิดนี้ว่า แนวคิดมนุษยนิยม (Humanism) (ศรุตา ทิพย์แสง, 2563 : ออนไลน์)

แนวคิดมนุษยนิยม คือปรัชญาเชิงจริยศาสตร์ที่เชื่อในเรื่องความสง่างามและคุณค่าของมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความฉลาด มีความต้องการ มีอิสระทางความคิด และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน โดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง สามารถเข้าถึงหรือค้นคว้าแสวงหาความรู้หรือความจริงโดยตัวมนุษย์เอง โดยผ่านวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เชื่อว่ามนุษย์สามารถค้นพบความหมาย คุณค่า และเป้าหมายของชีวิตได้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ และเชื่อในระบอบประชาธิปไตย หลักสิทธิมนุษยชน การมีเสรีภาพอย่างเท่าเทียม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างชีวิตและสังคมที่ดีของมนุษย์ ตามพจนานุกรมศัพท์ปรัชญาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน นิยามแนวคิดแบบมนุษยนิยม (Humanism) ว่าคือ ทักษะที่ถือว่า มนุษย์เป็นสิ่งหนึ่งในธรรมชาติ มีศักดิ์ศรี มีค่า และมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองโดยอาศัยเหตุผลและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ต้องอาศัยอำนาจเหนือธรรมชาติ (สิทธิพันธ์ พุทธหนู และคณะ, 2564: 70) แต่มนุษย์นิยมตามทัศนะของกลุ่มศาสนาบางกลุ่มถือว่า มนุษย์จะพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ได้ก็แต่โดยอาศัยหลักคำสอนทางศาสนา สรุปหลักการหรือความเชื่อของทฤษฎีมนุษยนิยมเชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติแห่งความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และมนุษย์มีสิทธิในการต่อต้านหรือไม่พอใจในผลที่เกิดขึ้นจากสิ่งต่างๆ แม้สิ่งนั้นจะได้รับการยอมรับว่าจริง รวมทั้งการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดของมนุษย์คือการที่มนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิด หรือ มโนทัศน์ของตนเอง (สุดจิรา เรื่องทิพย์พิพัฒน์, 2562 : ออนไลน์)

คนไร้รัฐไร้สัญชาติ

“คนไร้รัฐไร้สัญชาติ” ตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ (The Convention relating to the status of Stateless person) ค.ศ. 1954 หมายถึง “บุคคลไร้สัญชาติ” คือ บุคคลที่ไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นคนสัญชาติของรัฐใดเลยภายใต้ผลบังคับแห่งกฎหมายของรัฐนั้น” หรือกล่าวสั้นๆ คือคนที่ไม่ม่ประเทศใดในโลกนี้ยอมรับว่าเป็นคนสัญชาติของประเทศใดๆ แต่ในประเทศไทยมีการนิยามคำว่า “คนไร้รัฐ” กับ “คนไร้สัญชาติ” แยกออกจากกัน เพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการปัญหา และเข้าใจง่าย ดังนี้

“คนไร้รัฐ” หมายถึง คนที่ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรของทุกรัฐบนโลก พวกเขาจึงไม่ได้รับรองเอกสารรับรองตัวบุคคลที่ออกโดยรัฐเจ้าของตัวบุคคลพวกเขาจึงไม่มีเอกสารเพื่อแสดงตนและเพื่อพิสูจน์ในการใช้สิทธิหรือทำนิติกรรมใดๆเลย (ชลฤทัย แก้วรุ่งเรือง, 2551 : 2) หรือกล่าวคือ “บุคคลที่ไม่ถูกบันทึกการบุคคลในทะเบียนราษฎรของรัฐใดในโลก หรือ “คนที่ไม่ม่เอกสารแสดงตนใด ๆ เลย” ส่วนคำว่า “คนไร้สัญชาติ” หมายถึง “คนที่

มีเอกสารทางทะเบียนราษฎรที่รัฐใดรัฐหนึ่งรับรองการมีตัวตนของเขา แต่ไม่ยังไม่ได้รับรองการมีสัญชาติของรัฐใดในโลกนี้” ซึ่งในประเทศไทย เราเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “คนที่เลขประจำตัว 13 หลักสำหรับคนซึ่งไม่ใช่สัญชาติไทย (กลุ่มเลข 0, 6, 7, 8 หรือ 00)” ดังนั้นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ จึงมีสถานะบุคคลทางกฎหมายว่าเป็น “คนต่างด้าว” ในประเทศไทย

ประเทศไทยมีคนไร้รัฐไร้สัญชาติเป็นจำนวนมาก เป็นอันดับต้น ๆ ของโลก โดยมีจำนวนคนไร้รัฐไร้สัญชาติที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติ มีรายการบุคคลในระบบทะเบียนราษฎร คือกลุ่มบุคคลที่มีเลขประจำตัว 13 หลัก ทั้งสิ้น 561,329 คน จากข้อมูลสถิติของกรมการปกครอง ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2564 ส่วนคนไร้รัฐไร้สัญชาติที่ตกหล่นทางทะเบียนราษฎร หรือคนที่ไม่ม่เอกสารแสดงตน ที่ไม่มีเลขประจำตัว 13 หลัก ก็มีเป็นจำนวนมาก เพียงแต่ไม่อาจทราบจำนวนที่แน่นอนได้ แต่พบว่า เด็กนักเรียนที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยอักษรหัส G ในสถานศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการรายงานว่ามีจำนวนสะสมตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. 2562 ถึงปี พ.ศ. 2565 ทั้งหมด 112,841 คน จากข้อมูลเด็กนักเรียนที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยอักษรหัส G ของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เดือนเมษายน พ.ศ. 2566 นี้คือจำนวนตัวเลขส่วนหนึ่งที่สะท้อนถึงบุคคลที่ตกหล่นทางทะเบียนของคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย นอกจากนี้ประเทศไทย ยังมีผู้ลี้ภัยในศูนย์อพยพ 9 แห่งจำนวน 93,412 คน มีผู้ลี้ภัยในเมือง อีกประมาณ 9,500 คน และมีลูกแรงงานข้ามชาติ ประมาณ 400,000-300,000 คน ที่ยังไม่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติหรือกำหนดเลขประจำตัว 13 หลักเช่นกัน

ที่มาของคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ

1. คนไร้รัฐไร้สัญชาติ ที่ไม่ได้เกิดในประเทศไทย แต่เดินทางเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยไม่มีเอกสารหรือหนังสือเดินทางอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการอพยพย้ายถิ่นฐานตามพื้นที่ตะเข็บชายแดน หนีภัยจากการสู้รบหรือความไม่สงบในพื้นที่ และเข้ามาทำงานในประเทศไทย เนื่องจากเศรษฐกิจที่ตกต่ำหาเลี้ยงชีพไม่ได้ในประเทศต้นทาง รวมทั้งการส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาในประเทศไทย ท้ายที่สุด เมื่อระยะเวลาผ่านมานาน คนเหล่านี้เป็นจำนวนมาก ที่ไม่สามารถกลับประเทศต้นทาง หรือไม่สามารถกลับพิสูจน์การมีสัญชาติของประเทศต้นทาง ทำให้ตกเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติในเวลาต่อมา

2. คนไร้รัฐไร้สัญชาติที่เกิดในประเทศไทย แต่ไม่ได้สัญชาติไทย เนื่องจากสถานะการมีสัญชาติไม่ได้รับการรับรอง หรือพิสูจน์ตามกฎหมาย หากพิจารณาตามหลักพุดินัยบุคคลเหล่านี้ก็เป็นคนสัญชาติไทย แต่เนื่องจากไม่มีเอกสารยืนยันหรือการรับรองของรัฐ เช่น

บัตรประจำตัวประชาชน ทะเบียนบ้าน หรือสูติบัตร จึงตกเป็นคนที่มิสถานะเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติตามหลักดินนัย เมื่อมีลูกหลาน ๆ ก็ตกอยู่ในสถานะของคนไร้รัฐไร้สัญชาติเช่นเดียวกับพ่อแม่ เนื่องจากพ่อแม่ไม่มีสัญชาติ ลูกก็ย่อมไม่มีสัญชาติใด ๆ โดยอัตโนมัติเช่นกัน ดังนั้น การไร้รัฐไร้สัญชาติของพ่อแม่จะถ่ายทอดผ่านสายโลหิตไปยังลูกหลานเป็นทอด ๆ และในทางกลับกัน ถ้ามีสัญชาติ สัญชาตินั้นก็จะส่งต่อผ่านสายโลหิต เช่นกัน และที่สำคัญคนไร้รัฐไร้สัญชาติที่เกิดในประเทศไทย ตกเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย เป็นจำนวนมาก เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนหลักการได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดนของรัฐบาลไทย จากเดิมกฎหมายบัญญัติว่า “บุคคลทุกคนที่เกิดในประเทศไทย ย่อมได้สัญชาติไทย” ตามมาตรา 7 พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 รัฐบาลได้เปลี่ยนหลักการว่า “บุคคลที่เกิดในประเทศไทย โดยมีบิดามารดาเป็นคนต่างด้าว ย่อมไม่ได้สัญชาติไทย” ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ทำให้ผู้เกิดในประเทศไทย ที่มีบิดามารดาเป็นคนต่างด้าว ที่เคยได้สัญชาติไทย ถูกเพิกถอนสัญชาติไทยทั้งหมด และภายหลังประกาศฉบับดังกล่าว ถ้าใครที่เกิดในประเทศไทยและมีบิดามารดาเป็นคนต่างด้าว ก็จะไม่ได้อสัญชาติไทยอีกต่อไป กฎหมายฉบับนี้ทำให้เกิดคนไร้รัฐไร้สัญชาติเป็นจำนวนมากในประเทศไทย และส่งผลกระทบต่อสถานะของลูกหลานด้วย ถึงแม้ปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 รัฐบาลจะมีกฎหมายคืนสัญชาติไทยให้บุคคลกลุ่มนี้ แต่ในทางปฏิบัติบุคคลกลุ่มนี้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงหลักการนี้ยังอยู่ในกระบวนการพิสูจน์การขอคืนสัญชาติไทยเป็นจำนวนมาก เพราะการคืนสัญชาติ รัฐพิจารณาให้เป็นรายบุคคล ไม่ได้คืนแบบอัตโนมัติ

3. คนไร้รัฐไร้สัญชาติที่ไม่อาจพิสูจน์สถานะการเกิดได้ว่าเกิดในหรือนอกประเทศไทย อาจจะเป็นบุคคลหรือเด็กเร่ร่อน เด็กพลัดหลงจากผู้ปกครองหรือพ่อแม่เสียชีวิตตั้งแต่เด็ก เด็กในสถานสงเคราะห์ บุคคลที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และไม่มีเอกสาร ไม่มีข้อมูลของพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง ไม่มีพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์เรื่องการเกิดหรือสัญชาติได้

ประเภทคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย

ตลอดเวลาที่ผ่านมา รัฐมีนโยบายการจัดการปัญหาสถานะบุคคล โดยมีการจัดทำทะเบียนประวัติ จัดทำทะเบียนราษฎร และกำหนดเลขประจำตัวสำหรับคนไร้รัฐไร้สัญชาติมาโดยตลอด สามารถจำแนกตามสถานะทางกฎหมายได้ดังนี้

1. กลุ่มชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ 19 กลุ่ม ที่รัฐได้จัดทำทะเบียนประวัติ และกำหนดเลข 13 หลัก ของแต่ละกลุ่มตามชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ โดยเลขประจำตัวขึ้น

ต้นด้วยหมายเลข 6 กลุ่ม 50-72 และหมายเลข 7 อาทิ กลุ่มเวียดนามอพยพ อดีตทหารจีน คณะชาติ จีนฮ่ออพยพพลเรือน จีนฮ่ออิสระ ไทยลื้อ ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย จีนฮ่ออิสระ ไทยลื้อ ผู้อพยพเชื้อสายไทย ชาวเขา บุคคลบนพื้นที่สูงหรือชุมชนบนพื้นที่สูง ลาวภูเขาอพยพ ม้งถ้ากระบอก ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า อดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์มาลายา ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวกัมพูชา ชาวมอร์แกน เป็นต้น

2. กลุ่มบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ที่ได้รับการสำรวจตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 รวมทั้งการจัดทำทะเบียนประวัติตามมาตรา 19/2 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 และมาตรา 38 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 โดยเลขประจำตัวกลุ่มนี้จะขึ้นด้วยหมายเลข 0

3. กลุ่มชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาและอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน ได้รับสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยเลขประจำตัวกลุ่มนี้จะขึ้นด้วยหมายเลข 8 กลุ่ม 01

4. ผู้หนีภัยจากการสู้รบจากเมียนมา และบุตรที่เกิดในไทย ที่อยู่ในศูนย์อพยพ 9 แห่ง อยู่ในพื้นที่ชายแดน 4 จังหวัด ได้แก่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดราชบุรี กลุ่มนี้ยังไม่มีเลขประจำตัว 13 หลักตามกฎหมายทะเบียนราษฎรไทย

5. ลูกหลานแรงงานต่างด้าว ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนผู้ติดตามแรงงาน

6. เด็กข้ามแดนมาเรียน โดยไม่มีหลักฐานหรือเอกสารหนังสือเดินทางของประเทศต้นทาง ที่ข้ามแดนมาเรียนตามชายแดน และในเมือง โดยบิดามารดา หรือผู้ปกครองไม่ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทย

7. บุคคลตกหล่นทางทะเบียนราษฎร คือบุคคลที่ไม่มีเอกสารใด ๆ แต่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนต่าง ๆ

8. เด็กนักเรียนรหัส G คือเด็กที่อยู่ในสถานศึกษาของรัฐ แต่ไม่มีเอกสารแสดงตนที่มีหลักประจำตัว 13 หลัก กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยอักษรรหัส G เพื่อขอรับงบประมาณจากรัฐบาลไทย

กรณีตัวอย่างของสามเณรไร้รัฐไร้สัญชาติในโรงเรียนบาลีสาธิต จังหวัดเชียงใหม่
ข้อมูลสรุปจากคณะทำงานแก้ไขปัญหาสถานะบุคคล เพื่อสำรวจและคัดกรองข้อมูลสถานะบุคคลของสามเณรที่เข้ารับการศึกษที่โรงเรียนบาลีสาธิต จังหวัดเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2566 พบว่ามีสามเณรเข้ารับการศึกษที่ต้องกำหนดเลขทั้งหมด 55 รูป โดยศึกษาอยู่ในระดับประถม 33 รูป และในระดับมัธยมจำนวน 22 รูป สามารถจำแนกได้ดังนี้

ลำดับ	ประเภทบุคคล	จำนวน	สถานะตามกฎหมาย	นโยบายการแก้ไข ปัญหา
1	สามเณรเกิดไทยมีสูติบัตรหมายเลข 7	1	ผ่อนผันชั่วคราว	ขอสัญชาติไทยโดยมีเงื่อนไข
2	สามเณรไม่มีเอกสาร แต่มีพ่อ/แม่เป็นชนกลุ่มน้อยเลข 0, 6, 7	2	เข้าเมืองโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย	จัดทำทะเบียนประวัติ หมายเลข 0 ได้
3	สามเณรไม่มีเอกสาร โดยมีพ่อแม่เป็นผู้ลี้ภัยในศูนย์อพยพ	4	ผ่อนผันชั่วคราว	ไม่สามารถจัดทำ ทะเบียนประวัติ
4	สามเณรที่ไม่มีเอกสาร โดยมีพ่อ/แม่เป็นแรงงานต่างด้าวในไทย	33	เข้าเมืองโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย	ไม่สามารถจัดทำ ทะเบียนประวัติ
5	สามเณรข้ามแดนโดยไม่มีเอกสาร โดยพ่อ/แม่ยังอยู่ในประเทศพม่า	15	เข้าเมืองโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย	ไม่สามารถจัดทำ ทะเบียนประวัติ
รวม		55		

จากตารางจะเห็นได้สามเณรไร้รัฐไร้สัญชาติ หรือผู้มีปัญหาสถานะบุคคลส่วนใหญ่อยู่ในสถานะเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากเป็นบุคคลที่ไม่มีเอกสารแสดงตน รวมทั้งนโยบายและกฎหมายไทย ยังไม่ครอบคลุมในการจัดทำทะเบียนประวัติเพื่อรับรองอัตลักษณ์การมีตัวตนของบุคคลต่างด้าวทุกกลุ่มที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งส่งผลต่อการคุ้มครองและรับรองสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์

การคุ้มครองและรับรองสิทธิและเสรีภาพของคนไร้รัฐไร้สัญชาติตามกฎหมายไทย

แม้สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เป็นสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสิทธิติดตัวมาตั้งแต่เกิด เป็นสิทธิตามธรรมชาติ ที่ไม่มีใครพรากไปจากมนุษย์ และมีกฎหมายระหว่างประเทศและภายในประเทศ รับรองในหลักการในเรื่องนี้ แต่ในความเป็นจริง พบว่าคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ไม่สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพ เพราะการไม่มีสัญชาติทำให้การไร้รัฐไร้สัญชาติ นำไปสู่ปัญหาการไร้สิทธิในด้านอื่น ๆ

สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย กฎหมายกำหนดไว้ดังนี้

ลำดับ	ประเภทบุคคล	สิทธิการศึกษา	สิทธิเดินทาง	สิทธิอาศัย	สิทธิรักษาพยาบาล	สิทธิทำงาน	สิทธิใบขับขี่
1	ชนกลุ่มน้อย กลุ่มเลข 6, 7, 0-89	/	/*ในจังหวัด	/*ชั่วคราว	/*กองทุนคืนสิทธิ	/*มีเงื่อนไข	/
2	บุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน กลุ่มเลข 0-00	/	x	x	/*กองทุนคืนสิทธิ	x	x
3	บุคคลที่ไม่มีเอกสาร แต่กลุ่มเป็นชนกลุ่มน้อยที่ตกสำรวจ	/	x	x	x	x	x
4	บุคคลไม่มีเอกสาร แต่มีพ่อแม่เป็นแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย	/	x	x	x	x	x
5	บุคคลไม่มีเอกสาร เป็นผู้ลี้ภัยในศูนย์อพยพ	/*เรียนในศูนย์	x	x	x	x	x
6	เด็กข้ามแดนมาเรียน โดยมีพ่อแม่ อยู่ในประเทศพม่า	/	x	x	x	x	x

จากตารางสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย ถูกกำหนดจากสถานะบุคคลตามกฎหมาย ยกเว้นการเข้าถึงสิทธิการศึกษาจะไม่พิจารณาถึงสถานะบุคคล ดังนั้นสิทธิและเสรีภาพของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ไม่ได้เป็นไปตามหลักสากล หรือสิทธิตามธรรมชาติ เช่น กรณีกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มคนไร้รัฐไร้สัญชาติที่มีสิทธิดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ เพราะเขามีเอกสารแสดงตน มีชื่อ มีเลขประจำตัว ในทะเบียนราษฎรของไทย แต่ยังไม่มียุติบัตร แต่ก่อนที่จะคนกลุ่มนี้จะใช้สิทธิและเสรีภาพได้ ก็ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐก่อนเสมอ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ไม่มีสิทธิเสรีภาพไม่พอ แต่ต้นมาก็ผิดกฎหมายแล้ว เพราะไม่มีสิทธิในการอยู่อาศัยในประเทศนี้ ไม่มีสิทธิทำงาน เดินทาง ขับรถ การดำเนินชีวิตประจำวันจึงเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ทำให้ชีวิตของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ตกอยู่ในสภาวะจำยอมและเป็นไปด้วยความยากลำบาก รวมทั้งเป็นด้อยค่าในคุณค่า และความสามารถของความเป็นมนุษย์

อภิปรายผล

จากแนวคิดมนุษยนิยม สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีสิทธิเสรีภาพ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่เสมอภาคและเท่าเทียมกัน และเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพ มีความสามารถที่จะพัฒนาตนเอง ในการค้นพบคุณค่า ความหมาย และบรรลุเป้าหมายในชีวิตของตนเองได้ โดยเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิเหล่านี้ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และมีอยู่ก่อนที่จะมีรัฐ หรือกฎหมาย หากบุคคลมีสิทธิและเสรีภาพอย่างอิสระ โดยมีรัฐส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองไม่ให้เกิดการละเมิด หรือการริดรอนสิทธิเสรีภาพ มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ซึ่งปัจจุบันรัฐได้รับรองการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ให้ปรากฏอยู่ในระเบียบ กฎหมาย นโยบาย และกำหนดสิทธิและเสรีภาพให้ขึ้นอยู่กับสถานะบุคคลที่รัฐเป็นผู้กำหนดรับรองโดยมีเอกสารเป็นหลักฐาน การมีสถานะบุคคลตามกฎหมาย จึงเป็นสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ หากไม่มีสถานะบุคคลทางกฎหมาย ก็จะไม่ได้รับการคุ้มครอง หรือรับรองสิทธิ ซึ่งแตกต่างจากเจตณารมณ์แต่แรกทีี่รัฐต่างๆ ต้องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของทุกคน อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค ทำให้สถานะบุคคล คือกฎแห่งคุ้มครองสิทธิ และการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยและมั่นคง หากแต่ละบุคคลมีสถานะบุคคลที่แตกต่างกัน การมีสิทธิและการคุ้มครองตามกฎหมายก็จะแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดช่องว่างและมีบุคคลที่ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยเฉพาะคนไร้รัฐไร้สัญชาติ คือ คนที่ไม่มีสัญชาติของรัฐใด จึงทำให้เกิดปัญหาในการมีสิทธิ การใช้หรือการเข้าถึงสิทธิ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และทำให้ตกเป็นคนที่ขายขบ ถูกดูถูกเหยียดหยาม เอาเปรียบ เลวร้ายปฏิบัติ และภาวะไร้รัฐไร้สัญชาตินั้นส่งผลกระทบถึงสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม เช่นการศึกษา การจ้างงาน สวัสดิการสังคม ที่อยู่อาศัย สุขภาพ ในส่วนที่เป็นสิทธิพลเมืองและการเมือง เช่น เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในการถูกบังคับกักขังและการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากรายงานสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) รวมทั้งการตกเป็นบุคคลไร้สัญชาติ ก็เป็นผลที่เกิดจากหลักการในการให้สัญชาติของรัฐด้วย ดังนั้นสถานะคนแตกต่าง แต่สิทธิและเสรีภาพหรือสิทธิมนุษยชนที่เป็นของทุกคนต้องเหมือนกัน กฎหมายจำเป็นต้องทำหน้าที่ในรับรองสิทธิและเสรีภาพของทุกคน ไม่ว่าสถานะบุคคลเป็นอย่างไร เพื่อรับประกันการดำรงอยู่ของสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน

องค์ความรู้ใหม่

การวิเคราะห์จากศึกษาแนวคตินุชนิยม หลักสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เป็นหลักการสากลที่นานาประเทศรับรองและเห็นความสำคัญในการรับประกันสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ทุกคนโดยไม่ได้ผูกไว้กับสถานะบุคคลตามกฎหมาย เป็นสิทธิที่มีพึงได้ไม่ว่าจะมีสัญชาติ เชื้อชาติใดก็ตาม เมื่อพิจารณาระเบียบกฎหมายที่มีการบังคับใช้และเกี่ยวกับการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย จะมีมิติที่ให้ความสำคัญด้านความมั่นคงของรัฐเกี่ยวกับอำนาจรัฐแบบในอดีต เป็นมิติที่มอง “คนไร้รัฐไร้สัญชาติ” คือ คนอื่น ไม่ใช่คนไทย ไม่ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนอื่นๆ ทั้งๆ คนไร้รัฐไร้สัญชาติ ก็มีหลายกลุ่ม อาจจะเป็นคนไทยตกหล่น กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในประเทศไทยมานาน หรืออาจจะเป็นคนไทยพลัดถิ่น ที่มีสิทธิในสัญชาติ เพียงแต่ยังไม่ได้รับการบันทึกอย่างเป็นทางการ เมื่อมีการมองเป็นคนอื่น ไม่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐ รัฐจึงมีทัศนคติว่าคนกลุ่มนี้อาจจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศชาติ อาจจะทำให้ประเทศชาติไม่สงบ ยิ่งให้สิทธิและเสรีภาพ ยิ่งจะมีคนไร้รัฐไร้สัญชาติ หรือการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนของคนกลุ่มต่างๆ จะเพิ่มมากขึ้น ทั้งๆ ที่มีทิศทางด้านความมั่นคงของรัฐในยุคปัจจุบันเปลี่ยนไปเยอะมาก รัฐเน้นความมั่นคงแบบองค์รวม ไม่ว่าจะเป็น ความมั่นคงของรัฐ การมีอิสรภาพในการปกครองประเทศ ความมั่นคงของมนุษย์ ความอยู่ดีมีสุขของคนในชาติให้ปลอดจากความหวาดกลัว หลุดพ้นจากความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต อยู่อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี บนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน หรือความมั่นคงระหว่างประเทศ เป็นต้น

ทั้งนี้การไม่ให้สถานะบุคคล การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ คือภัยต่อความมั่นคงของชาติ ที่อาจนำไปสู่ปัญหาสังคมมากมาย เช่นผู้ไม่หวังดียืมมือคนไร้รัฐไร้สัญชาติกระทำความผิด และรัฐก็ไม่สามารถติดตามผู้กระทำความผิด เพราะไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ หรือการที่คนไร้รัฐไร้สัญชาติ ต้องจำใจทำผิดกฎหมายในชีวิตประจำวัน เพราะกฎหมายไม่อนุญาตให้มีใบขับขี่ ห้ามทำงาน ห้ามการเดินทาง หรือห้ามอยู่อาศัย ซึ่งเป็นช่องโหว่ที่ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐและบุคคลอื่นแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายจากคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ดังนั้นการปรับปรุงระเบียบกฎหมาย ให้มีการรับรองและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน จะนำมาซึ่งความมั่นคงของรัฐ และเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล ที่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่มีใครพรากจากกันได้ หากคนไร้รัฐไร้สัญชาติได้รับการรับรองในสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ก็จะเป็นผลดีกับเศรษฐกิจ สังคม ลดปัญหาการการเอารัดเอาเปรียบ และแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายในประเทศไทย

ภาพประกอบ

องค์ความรู้ : การรับรองสิทธิมนุษยชนส่งเสริมความมั่นคงของชาติ

สรุป

สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งรับรองคนให้เป็นคน และให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี จากการศึกษาในแนวคิดมนุษยนิยม หลักสิทธิมนุษยชน และเจตนารมณ์ในการกำหนดให้มีการรับรองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานจากนานาประเทศที่ตกลงจัดการองค์การสหประชาชาติ และมีสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ก็เพื่อคุ้มครองและรับรองให้คนทุกคนได้รับการยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ เพื่อส่งเสริมคุณค่า ความสามารถ และการพัฒนาตนเองของมนุษย์ ซึ่งการรับรองในสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยรัฐ เป็นหลักประกันในเรื่องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนที่มีติดตัวมาตั้งแต่เกิด จึงไม่ถูกข้อจำกัดสิทธิ เพราะเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด ชาติหรือสังคมดั้งเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น และเป็นที่ชัดเจนว่าหากบุคคลใดไม่ได้รับการรับรองในสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ก็ยากที่จะพัฒนาตนเอง หรือบรรลุเป้าหมายในชีวิตได้ เพราะอาจจะถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกดขี่ข่มเหง ถูกเหยียดหยาม และถูกเลือกปฏิบัติ และปัจจุบันรัฐบาลไทย ก็ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน เป็นเรื่องสำคัญ เป็นเรื่องความมั่นคงของมนุษย์และสังคม แต่เนื่องจากระเบียบ กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ไม่ทันสมัย จึงทำให้มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในหลายเรื่อง โดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ซึ่งนำมาสู่ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเข้าไม่ถึงสิทธิในหลายเรื่อง เช่นสิทธิในการเดินทาง สิทธิในการศึกษา สิทธิในการรักษาพยาบาล สิทธิในการมีใบขับขี่ สิทธิในการอยู่อาศัย เป็นต้น ดังนั้น หากรัฐปรับปรุงระเบียบ กฎหมายในการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ และขึ้นทะเบียนบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติให้ครบทุกกลุ่มที่มีปัญหาสถานะบุคคล โดยคัดแยกเป็นกลุ่ม ๆ เป็นลูกหลานแรงงาน ผู้ลี้ภัยในศูนย์อพยพ เด็กข้ามแดน และคนไร้รัฐไร้สัญชาติ จะทำให้ป้องกันปัญหาทางสังคมและความมั่นคงของรัฐ และเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ทุกคน ทุกคนสามารถมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน

บรรณานุกรม

- ชลฤทัย แก้วรุ่งเรือง. (2551). คนไร้เอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2543). สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- ศรุดา ทิพย์แสง. (29 ตุลาคม 2563). มาทำความรู้จักกับการปฏิวัติวิทยาศาสตร์.
สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.scimath.org/article-science/item/03-25-07-21-04-2020-11479>
- สิทธิพันธ์ พุทธหุน และคณะ. (2564). มนุษยนิยม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิ
มนุษยชนในสังคมไทย. วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์.
4 (3), 63 - 91
- แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล. (15 พฤษภาคม 2561). สิทธิมนุษยชนคืออะไร?. สืบค้น
เมื่อ 29 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/62/>